

Sanat Tarihi Yıllığı Journal of Art History

Araştırma Makalesi | Research Article

📄 Açık Erişim | Open Access

Teoman Madra: Multimedya Sanatında Bir Öncü

Teoman Madra: A Pioneer in Multimedia Art

Begüm Çelik¹ & Selçuk Artut¹

¹ Sabancı Üniversitesi, Görsel Sanatlar ve Görsel İletişim Tasarımı, Orhanlı, İstanbul, Türkiye

Öz

Bu makale, Teoman Madra'nın 1960'lardan 2000'li yıllara kadar uzanan sanat çalışmalarını inceleyerek, sanatçının Türkiye ve uluslararası multimedya sanatı tarihi içindeki yerini belirginleştirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, çalışmada medya arkeolojisi ve arşiv araştırmalarına dayalı bir yöntem benimsenmiştir. 2020 yılında, Selçuk Artut tarafından başlatılan medya arkeolojisi ve arşivleme çalışmaları sonucunda ortaya çıkan Teoman Madra Arşivi (TMA), bu yazının temel bilgi ve ilham kaynaklarından birini oluşturmaktadır. Bu arşiv, Madra'nın görsel, işitsel ve metinsel içeriklerini gün yüzüne çıkararak, sanatçının yaratıcı süreci ve eserlerinin arka planını anlamaya olanak sağlamaktadır. Multimedya sanatı, dünyanın pek çok yerinde ortak kriterler ve yaklaşımlar çerçevesinde ele alınmış ve farklı sanatçılar tarafından çeşitli eserler üretilmiştir. Türkiye özelinde bu alanda yapılan çalışmalar söz konusu olduğunda, Teoman Madra'nın eserleri dönemine özgü biçimsel bağlam ve multimedya sanatının tarihine sağladığı katkılar açısından büyük önem taşımaktadır. Sanatçının yenilikçi yaklaşımı ve teknolojiyi yaratıcı biçimde kullanması, multimedya sanatının Türkiye'deki geçmişini anlamamızı sağlayan temel unsurlardan biri olmuştur. Bu yazıda, Madra'nın yaşamı ve sanat kariyeri detaylı bir şekilde ele alınarak; sanatçının multimedya sanatı tarihindeki konumu ve katkıları üzerine bulgular ve değerlendirmeler sunulmuştur.

Abstract

This article aims to solidify Teoman Madra's significant position in the history of multimedia art, both within Turkey and internationally, by examining his artistic contributions from the 1960s to the 2000s. The Teoman Madra Archive (TMA), developed through media archaeology and archival studies conducted by Artut in 2020, serves as a primary source of information and inspiration for this study. This archive, composed of visual, audio, and textual materials, has brought to light Madra's pioneering works and provides valuable insights into his creative process and artistic vision. Multimedia art as an interdisciplinary practice has evolved with shared criteria across various parts of the world. Numerous artists have contributed to this field, creating works that bridge multiple media forms. However, in Turkey's context, Teoman Madra emerges as a trailblazer whose works hold indispensable historical significance, reflecting the socio-political and cultural dynamics of his time. His innovative approach and contributions have played a critical role in shaping the history of multimedia art in Turkey. This article examines Madra's life and artistic career, offering analyses and interpretations that highlight his unique contributions and firmly highlight his place in the global history of multimedia art.

Anahtar Kelimeler Teoman Madra • Medya Sanatı • Işık Oyunları • Bilgisayar Sanatı • Deneysel Fotoğrafçılık • Üretken Sanatlar

Keywords Teoman Madra • Media Art • Light Games • Computer Art • Experimental Photography • Generative Arts

Yazar Notu Bu çalışma Doç. Dr. Selçuk Artut danışmanlığında 2024 tarihinde Begüm Çelik tarafından tamamlanan "Multimedya sanatının korunmasına sanatsal, küratöryel ve tarihselci yaklaşım: Teoman Madra arşiv çalışması" başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır (Yüksek Lisans Tezi, Sabancı Üniversitesi, İstanbul, Türkiye, 2024).

“ Atıf | Citation: Çelik, Begüm, Selçuk Artut. "Teoman Madra: A Pioneer in Multimedia Art". *Sanat Tarihi Yıllığı-Journal of Art History*, 34 (2025): 1-15. <https://doi.org/10.26650/sty.2025.1597999>

© This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

© 2025. Çelik, B. & Artut, S.

✉ Sorumlu Yazar | Corresponding author: Begüm Çelik begumcelik@sabanciuniv.edu

Author Note

This article is extracted from Begüm Çelik's master thesis entitled "Conserving Multimedia Art from Artistic, Curatorial, and Historicist Perspectives: Case Study on Teoman Madra Archive", supervised by Assoc.Prof.Dr. Selçuk Artut (Master's Thesis, Sabanci University, Istanbul, Turkey, 2024).

Extended Summary

This article seeks to establish Teoman Madra as a pivotal figure in the history of multimedia art, both within Turkey and on the international stage, by examining his body of work created between the 1960s and the 2000s. Multimedia art, characterised by the integration of diverse media and technological innovations, has evolved significantly since its inception. Artists from various parts of the world have employed different approaches and techniques to explore the creative possibilities of combining visual, auditory, and textual elements. Within this global narrative, Teoman Madra's artistic contributions stand out not only for their ingenuity but also for their profound relevance to Turkey's cultural and artistic development during the latter half of the 20th century. Despite his important role, Madra's legacy has remained relatively underexplored in academic and artistic discourse. This article aims to address this gap, shedding light on his work and its historical significance.

At the heart of this research lies the Teoman Madra Archive, a meticulously curated collection of visual, audio, and textual materials. This archive emerged because of media archaeology and archival studies conducted by Artut in 2020. These efforts were pivotal in unearthing, preserving, and contextualising Madra's creative output, which had remained largely inaccessible to researchers and the public. The archive serves as a rich repository of knowledge and inspiration, providing a comprehensive view of Madra's artistic journey and offering valuable insights into his creative processes, aesthetic principles, and the socio-cultural contexts that shaped his work.

Madra's artistic practice reflects a unique convergence of local and global influences. The political, social, and technological transformations of his time deeply informed his works from the 1960s to the 2000s. The 1960s, marked by the rise of experimental art movements and technological advancements, saw Madra engage with innovative practices that challenged the traditional boundaries of art. His early works exemplify a bold exploration of new media, incorporating photography, film, sound, and text in ways that were unprecedented in Turkey. Artists embraced experimentation during this period, and Madra emerged as a trailblazer in multimedia art within the Turkish art scene.

As multimedia art continues to evolve globally, Madra remained at the forefront of these developments. His works in the 1970s and 1980s reflect a deep engagement with the technological possibilities of his era. His practice demonstrated a sophisticated understanding of the interplay between traditional and contemporary art forms, positioning him as a bridge between past and future artistic paradigms.

One of the central themes of this article is the contextualisation of Madra's work within the broader history of multimedia art. Artists and movements across different regions have shaped multimedia art through shared criteria and approaches. However, the socio-political and cultural specificity of each context have also played a critical role in defining the trajectories of individual artists. In Turkey, the emergence of multimedia art was closely tied to the country's modernisation efforts and its complex relationship with Western cultural influences. Madra's works offer a lens through which to examine these dynamics, highlighting how he navigated and negotiated the tensions between tradition and modernity, local and global.

In this study, Madra's life and artistic career are discussed in detail, and findings and evaluations are presented on the artist's position and contributions in the history of multimedia art. His works from the 1990s and 2000s illustrate a continued commitment to innovation and a willingness to engage with emerging technologies. By embracing digital media and exploring its creative potential, Madra expanded the boundaries of his practice and contributed to the broader discourse on the role of technology in art. His later works reflect a mature and nuanced approach to multimedia art, characterised by a deep integration of form and content.

Through a detailed analysis of Madra's life and career, this article seeks to articulate his unique position in the history of multimedia art. It presents findings and interpretations that underscore his contributions to the field, emphasising his role as a pioneer and innovator. By bringing Madra's contributions to light, this article seeks to expand the narrative of multimedia art history and affirm his place as a key figure in the field. The Teoman Madra Archive serves as a testament to his enduring impact and provides a foundation for further research and exploration into his work.

Giriş

Bu çalışmada Teoman Madra'nın eserleri, medya arkeolojisi ve arşiv araştırması yöntemleri temelinde incelenmektedir. Medya arkeolojisi, medya teknolojilerini, uygulamalarını ve eserlerini tarihsel bir perspektiften inceleyen teorik ve metodolojik bir yaklaşımdır¹. Medya arkeolojisi, doğrusal, ilerlemeye dayalı bir medya tarihini takip etmek yerine, mevcut teknolojik manzaramızı şekillendiren unutulmuş, eskimiş veya alternatif medya geçmişlerini ortaya çıkarmaktadır². Bu bağlamda, Teoman Madra Arşivi (TMA) temel bir veri kaynağı olarak değerlendirilmiş, arşiv materyalleri incelenerek sanatçının multimedya sanatı bağlamındaki katkıları çözümlenmiştir. Arşivde bulunan görseller, basılı materyaller ve kayıtlar, sanatçının eserlerini tarihsel bağlam içinde değerlendirmemizi sağlamıştır.

Multimedya sanatının erken örneklerini veren Madra'nın üretimleri, yalnızca estetik bağlamda değil, aynı zamanda medya teknolojilerinin sanatsal kullanımı açısından da tarihsel bir önem taşımaktadır. Ancak, sanatçının çalışmaları üzerine yapılmış akademik araştırmaların sınırlı olması, bu alanda yeni bir katkı sunma gerekliliğini doğurmaktadır. Bu bağlamda, sanatçının üretimlerinin belgelenmesi ve tarihsel bağlama oturtulması, Türkiye'de medya sanatının gelişim sürecine dair alternatif bir anlatı geliştirme potansiyeli taşımaktadır. Bu çalışmada, Madra'nın multimedya pratiği medya arkeolojisi bağlamında konumlandırılmaya çalışılmış, arşiv belgelerinin sunduğu tarihsel veriler aracılığıyla sanatçının Türkiye'deki medya sanatı tarihindeki yeri üzerine bir değerlendirme sunulmuştur.

Türk multimedya sanatçısı Teoman Madra, 1931 yılında İstanbul'da doğmuştur. Çocukluğunu tarım ve turizmiyle bilinen bir sahil kasabası olan Ayvalık'ta geçirmiş ve burada küçük yaştan itibaren aile mesleği olan tarımla ilgilenmiştir. İstanbul Galatasaray Lisesi'ndeki eğitimini tamamladıktan sonra, 1950 yılında Kaliforniya Üniversitesi Davis'te meyvecilik alanında yüksek öğrenim görmek için Amerika Birleşik Devletleri'ne gitmiştir (**G.1**). Galatasaray Lisesi'nde aldığı eğitimle Fransız ekolü ve dolayısıyla Avrupa kültürüyle yetişen Madra, üniversite yıllarında ise Amerikan sosyokültürel yapısını daha yakından tanıma fırsatı bulmuştur. O dönemde özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde entelektüeller arasında popüler olan caz, Madra'nın tüm benliğiyle benimsediği bir tutku haline gelmiş ve kendi sanatsal arayışları üzerinde önemli bir etki yaratmıştır. Farklı kültürlerin ve müzik türlerinin etki alanında kalması hem Doğu hem de Batı geleneklerinden unsurları harmanlayarak özgün bir sanat pratiği geliştirmesine olanak sağlamıştır.

Görsel 1: Teoman Madra'nın A.B.D.'deki gençlik yıllarından bir fotoğraf³

¹Erkki Huhtamo ve Jussi Parikka, *Media archaeology: Approaches, applications, and implications*. (Univ of California Press, 2011)

²Siegfried Zielinski, *Deep Time of the Media: Toward an Archaeology of Hearing and Seeing by Technical Means*. (MIT Press, 2006)

Amerika Birleşik Devletleri'nde geçirdiği süre, yalnızca akademik bilgisini genişletmekle kalmamış; aynı zamanda kişisel deneyimlerini zenginleştirerek gelecekteki sanat kariyerine de kalıcı bir yön vermiştir. Madra öncelikli olarak caz müziğin özgür doğaçlamasına ve çağdaş örneklerine ilgi duymaya başlamıştır. Zamanla, John Cage, La Monte Young gibi Fluxus⁴ grubundaki çağdaş bestecilere karşı da özel bir tutku geliştirmiştir. Ayrıca, kariyerinin ilerleyen dönemlerinde İlhan Mimaroğlu, İlhan Usmanbaş ve Bülent Arel gibi önemli Türk çağdaş müzik bestecileriyle çalışma fırsatı bulmuştur. Amerika'da bulunduğu dönemde Kaliforniya ve New York arasında seyahat ederek çeşitli müzisyenlerin canlı performanslarını izleme ve onlarla şahsen tanışma fırsatı yakalamıştır. Madra'nın müzik ufkunu genişleten bu etkileşimler, aynı zamanda farklı tarz ve teknikler hakkında daha derin bir anlayış geliştirmesine katkıda bulunmuştur. Hem Kaliforniya'da hem de New York'ta geçirdiği zamanlar, çağdaş müzik ortamları içinde kişisel bağlantılar kurmasına ve kendi sanatsal tarzını şekillendirmesine olanak tanımıştır.

1. Deneysel Fotoğrafçılık Üzerine Çalışmaları: Işık Oyunları

Madra, 1955'te üniversite diplomasını aldıktan sonra zorunlu askeri hizmet yükümlülüğünü tamamlamak için askere gitmiştir. Bu sırada, tanıştığı bir yüzbaşının aracılığıyla sanatsal yolculuğunda önemli bir dönüm noktası yaratacak olan ilk fotoğraf makinesi Voigtlander Vito B'yi edinmiştir. Edindiği bu fotoğraf makinesi, gelecekteki çalışmalarını derinden etkilemiş ve bir fotoğrafçı olarak becerilerini geliştirmesine yardımcı olmuştur. Kendi sözleriyle, “1962’de fotoğraf temelli bir Fluxus sanatçısı oldum” diyen Madra, kendinin bir uzantısı haline gelen bu kamera sayesinde görüntüleri üst üste bindirip ışık ve gölge oyunlarını yakalayabilmiştir. Bu süreç, ona farklı teknikler ve stiller deneme olanağı tanıyarak sonunda kendine özgü, tanınabilir bir estetik geliştirmesine yol açmıştır. Işık Oyunları adını verdiği seriye, müzikle dans ederken büyüleyici görüntüler üretmek için çeşitli ışık kaynakları ve kameranın uzun pozlama işleviyle deneyler yaparak başlamıştır. Her fotoğraftaki canlı renkler ve büyüleyici desenler, izleyiciye soyut bir dünyaya taşıyormuş gibi hissettirmektedir. Müziği ve fotoğrafçılığı birleştirme konusundaki kendine has yöntemi, sanatsal ifadesinin bir dili haline gelmiş ve o dönem yaptığı deneysel çalışmalar sanatsal vizyonunu ilgi çekici bir biçimde geniş kitlelere sunmasını sağlamıştır.

Şüphesiz, sanata, özellikle de resme olan ilgisi, fotoğrafçılıkla yaptığı deneylerle yarattığı görsel dilde büyük rol oynamıştır. Madra, müzik alanında Dave Brubeck ve Ornette Coleman’dan, görsel sanatlar alanına daha derinlemesine daldıkça ise, Picasso, Hans Hartung, Paul Klee, Victor Vasarely ve Jackson Pollock gibi ikonlardan etkilendiğini belirtmiştir.⁵

³Teoman Madra Arşivi (TMA)

⁴Fluxus sanatı, 1960'larda ortaya çıkan, sınırları zorlayan ve geleneksel sanat anlayışlarını sorgulayan uluslararası bir sanat hareketidir.

⁵Teoman Madra Arşivinde ‘**Marcatre and More**’ isimli bir makalede geçmektedir.

ŞEKER BAYRAMININ İKİNCİ GÜNÜ
ONALTI ŞUBAT PAZAR SAAT ALTIDA
BEYOĞLU ŞEHİR GALERİSİNDE
FOTOĞRAF ve IŞIK DENEMELERİYLE
CAZ ÇİZGİLERİ İSİMLİ SERGİMİN
AÇILIŞINA ŞEREF VERMENİZİ RİCA
EDERİM
TEOMAN MADRA

Görsel 2: “Çağdaş Cazla Işık Gösterimi” Sergisi Davetiyesi, 1964⁶

1964 yılında İstanbul Beyoğlu Şehir Galerisi, Madra'nın “Caz Çizgileriyle Soyut Sergi” adını verdiği ilk sergisine ev sahipliği yapmıştır (**G.2**). Bu sergi, kariyerinde önemli bir dönüm noktası olmuş ve farklı sanat biçimlerini birleştirme konusundaki yenilikçi yaklaşımını sergilemesine olanak sağlamıştır. Caz ve çağdaş müziğin soyut fotoğrafla birleşmesi, izleyiciler için daha önce pek rastlamadıkları, sürükleyici bir deneyim yaratmış ve sanat dünyasında gelecekteki başarısı için gereken zemini hazırlamıştır.

Erken dönem soyut fotoğrafçılığını sergilemeye başladıktan kısa bir süre sonra Madra, fotoğraflarını caz müziği eşliğinde projeksiyonlarla sergilediği multimedya gösterileri düzenlemeye başlamıştır. Teoman Madra Arşivinde bulunan bir davetiyeye göre, böyle bir gösterinin ilk kayıtlı örneği 29 Kasım 1964'te gerçekleştirilmiştir (**G.3**).

Görsel 3: Caz Müziği Eşliğinde Işık ve Renk Deneylerinden Oluşan Projeksiyon Gösterisi Davetiyesi, 1964⁷

Bu etkinliğin ardından Madra, 7 Mayıs 1965'te Ankara Fransız Kültür Merkezi'nde "Caz Müziği Eşliğinde Işık Oyunları" başlıklı bir etkinlik daha düzenlemiştir. Bu etkinlik, arşiv bulgularının da gösterdiği gibi basında

⁶TMA

⁷TMA

yer alan en erken etkinliklerden biri olması nedeniyle özellikle dikkat çekicidir. Ayrıca, sanat eleştirileriyle de tanınan Türk ressam Cemil Eren'in gösteri hakkında hazırladığı kapsamlı bir yazı bulunmaktadır (G.4). Eren'in makalesi, arşiv kayıtlarında Madra'nın erken kariyerinden bahseden yayınlanmış yazıların azlığı ve erken dönem pratiğinin ayrıntılı anlatımı nedeniyle özellikle önemlidir. Madra'nın ışığı bir fırça olarak kullanarak caz müziğinin ritimleriyle uyumlu görsel bir senfoniyi nasıl icra ettiğini anlatmaktadır.

Görsel 4: Cemil Eren'in "Teoman Madra Fotoğraf-Işık Oyunları" başlıklı gazete kupürü, 1965⁸

Eren'in yazısında belirttiği üzere, Madra'nın Işık Oyunlarının özü, sanatçının yaratıcı süreçlerinde yatmaktadır. Fotogram⁹ ve uzun pozlama tekniklerini kullanan Madra, karanlık bir alanda ışığı düzenleyerek ışığa duyarlı yüzeylerde dans hareketlerini yakalamaktadır. Elinde bir el feneri veya mekanik olarak dönen bir aparatla Madra, ay ışığının parıltısı gibi ışık kaynaklarını manipüle ederek görsel kompozisyonlarını oluşturmaktaydı (G.5). Bu hareketler rastgele bir yapıya sahip olmaksızın çağdaş cazın ritmi ve akışıyla senkronizasyon içindeydiler. Bu sayede Madra müziksel anlatıları görsel tuvale aktarırken kendisini de müziğin ritmine kaptırıyordu. Madra'nın eserleri hareket, ışık ve zamanın bir karışımıydı; işitsel olanı görsel olanla birleştirme yeteneğinin bir göstergesiydi, özellikle caz müziği eşliğinde sunulduğunda sanatının çok duyulu bir deneyimini ortaya çıkarmaktadır. Bu uyumu kendi sözleriyle, fotoğraf tarihi içinde şöyle tanımlıyor:

"Bir makine yabancılaşması sürecini artık geride bırakmış olan fotografik görüntü olayı, bu güncelliğinin yanı sıra gene çağdaş yorumlu bir müzik yapıtı eşliğinde bir multimedya gösterisi haline getirildiğinde 'doğal uyumlu' bir bileşim sağlanabilmektedir. Örneğin, bir elektronik, müzik ya da bir modern caz müziği eşliğinde soyut ve de araştırıcı nitelikli dia görüntüleri beraberce gösterildiğinde elde edilen doğal uyum ilginç derecede etkili olmaktadır."¹⁰

⁸TMA

⁹Fotogram, fotoğraf makinesi veya mercek kullanmadan, doğrudan ışığa duyarlı bir yüzey (genellikle fotoğraf kağıdı) üzerine nesneler yerleştirilerek ve bu yüzeyin ışığa maruz bırakılmasıyla elde edilen görüntüdür.

¹⁰Bu alıntı, Teoman Madra Arşivinde bulunan Galerî BM'de yapılan Soyutun İçinde 1962 - 1986 sergisinin kitapçığında yer alan 2000 Yılına Doğru Fotoğrafta Güncel Yorum başlıklı metinden alınmıştır.

Görsel 5: Teoman Madra'nın Işık Oyunları serisinden bir çalışma¹¹

Madra'nın Işık Oyunları yalnızca görüntüleri yakalamakla kalmaz; aynı zamanda hareket ile ışığın dinamik etkileşimini fotoğraf aracılığıyla soyut imgeler halinde kaydeder. Bu yaklaşım, bir yandan 1940'ların sonlarında ortaya çıkan Soyut Dışavurumculuğun, özellikle Jackson Pollock'un (d.1912-ö.1956) Aksiyon Resmi (İng. Action Painting) anlayışında görülen fiziksel ve doğrudan yaratım sürecini çağrıştırmaktadır. Pollock'un tuval üzerindeki bedensel eylemi gibi, Madra da ışığı doğrudan "boya" gibi kullanarak kendi performatif jestlerini kaydetmektedir.

Öte yandan, 1960'larda ortaya çıkan Fluxus hareketi, sanatın farklı disiplinler arasında serbestçe dolaşmasını savunmaktadır. Dick Higgins'in ortaya attığı *intermedia*¹² kavramı, bu anlayışın teorik temelini oluşturur; sanat yapıtlarının tek bir ifade biçimine indirgenemeyeceğini, farklı medyaların iç içe geçerek yeni ifade olanakları yaratabileceğini öne sürer. Bu bağlamda Fluxus, performans, ses, metin, nesne ve hareket gibi öğeleri disiplinlerarası bir zeminde bir araya getirmektedir. Genellikle anti-estetik, deneysel ve gündelik yaşama temas eden bir anlayışla şekillenen bu üretimler, sanatı bir yaşam pratiği olarak konumlandırır. Madra'nın doğaçlamaya dayalı üretimi ve farklı medya araçlarını bir arada kullanması, bu yönüyle Fluxus'un *intermedia* yaklaşımıyla kesişmektedir. Ancak Teoman Madra Arşivinde yer alan, "1962'de fotoğraf temelli bir Fluxus sanatçısı oldum."¹³ şeklindeki kişisel ifadesine karşın sanatçının ömrü boyunca yalnızca tek bir sanat akımına bağlı kaldığından söz etmek pek mümkün değildir. Fluxus'un belirli bir estetik dil yerine, üretim sürecindeki fikirsel açıklık ve gündelik olanın vurgusu üzerinden şekillenen bir anlayışı bulunmaktadır. Buna karşın, Madra'nın çalışmalarında estetik biçimlenme, görsel uyum ve biçimsel kararlılık ön plandadır. Bu da onu bir miktar Fluxus'tan ayırmakta ve Soyut Dışavurumculuk ile daha yakın bir noktaya taşımaktadır. Dolayısıyla Madra'nın sanatı, bu iki farklı sanat anlayışı arasında salınsa da tam olarak herhangi birine dahil edilemeyecek, özgün ve melez bir tarz olarak değerlendirilebilir. Onun sanatsal pratiği, estetik duyarlılığı performatif bir eylemle bütünleştirerek hem bireysel ifade hem de yapısal tutarlılık arayışı taşır. Netice olarak, Madra yaşamı boyunca özgün kalmayı seçmiş ve avangart tavrını üretiminin merkezine yerleştirmiş bir sanatçıdır.

1964 yılında babasının vefatından ve aynı yıl kısa bir süre sonra ağabeyini kaybetmesinden sonra Ayvalık'taki bir zeytinyağı ve sabun fabrikası olan aile işletmesini devralmıştır. Bu beklenmedik gelişme, Madra'nın sanat kariyerini ciddi şekilde sekteye uğratmıştır. Buna karşın 1980'lerin ortalarına kadar, deneysel fotoğraf çalışmaları olan Işık Oyunlarını yurtiçi ve yurtdışında çeşitli platformlarda sergileme fırsatı

¹¹TMA

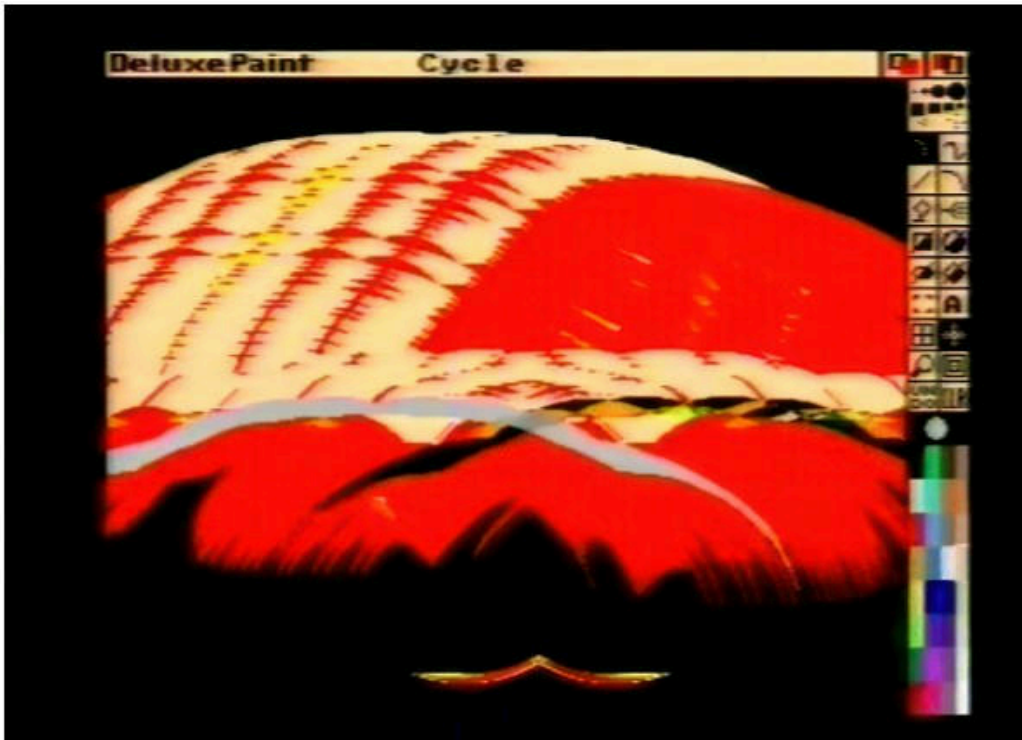
¹²Dick Higgins, "Intermedia," *Something Else Newsletter*, vol. 1, no. 1, (1966).

¹³TMA

bulmuştur. Bu dönemde, sinestezi kavramını sanat eserleriyle ilişkilendirmeye başlamıştır. Madra, sinestetik bir deneyim sağlamak için ses ve görüntüleri birleştirerek, sanatsal ve teknolojik yeteneklerini genişletip multimedyanın sınırlarını zorlamaya çalışmıştır. Madra'nın sanata yenilikçi yaklaşımı birçok kişinin dikkatini çekmiştir ve bu sebeple Okay Temiz, Johnny Dyani, Aydın Teker, İlhan Usmanbaş gibi müzisyenler ve koreograflarla iş birlikleri gerçekleşmiştir. Kariyer yolundaki değişime rağmen Madra, sanat eserleri aracılığıyla farklı duysal deneyimlerin kesişimini keşfetmeye devam etmiştir.

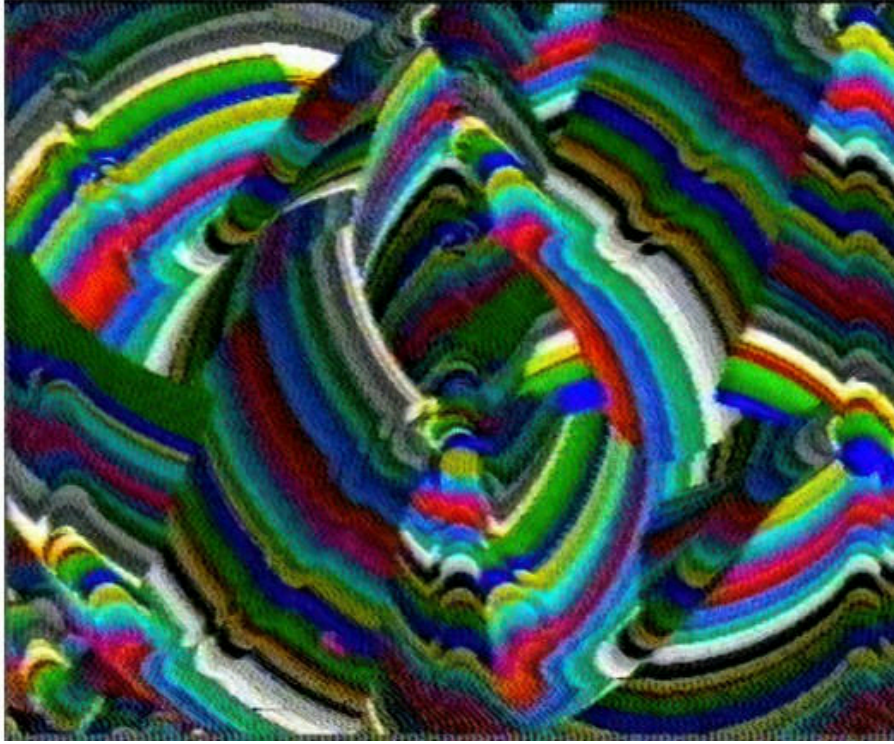
2. Bilgisayar Sanatı Dönemi

1985 yılında İstanbul faaliyet gösteren Teleteknik Bilişim Şirketi tarafından kendisine bir Amiga 1000 ev kullanıcısı bilgisayar vermiştir. Böylece deneysel çalışmalarını bilgisayar ortamında üretmesinin de kapısı aralanmıştır. Gelişmiş grafik özellikleriyle tanınan Amiga 1000, Commodore tarafından üretilen ilk kişisel bilgisayar olarak 4096 renkten oluşan bir palet görüntüleyebiliyor, 8-bit stereo müzik üretebiliyor ve aynı anda birden fazla uygulama çalıştırabiliyordu. Amiga 1000'in grafik yetenekleri, dönemi için devrim niteliğindedir. Bilgisayarın sanatsal ifade potansiyelini keşfetme konusundaki güçlü arzusu ile Madra, özellikle bitmap grafik düzenleme yazılımı olan Deluxe Paint'i kullanarak bu işlevsellikleri araştırmaya yönelmiştir (G.6). 1985 yılında piyasaya sürülen Deluxe Paint, kısa sürede Amiga kullanıcıları için grafik ve animasyon düzenlemede tercih edilen araç haline gelmiştir. Bu sayede, Madra'nın multimedya sanat eserlerinde gelişmiş deneyimler yaratabilmesi için yeni bir mecra sağlanmıştır. Amiga 1000, dijital alanda sinesteziyi daha fazla keşfetmesine olanak tanıyarak sanatsal sürecinde önemli bir rol oynamıştır. Madra, Amiga ile uyumlu Deluxe Paint gibi grafik yazılımları ve Genlock gibi video aygıtları ile deneyler yaparken üretken sanatla derinlemesine ilgilenmeye başlamıştır (G.7).

Görsel 6: Teoman Madra'nın eser üretmek için kullandığı yazılımdan bir ekran görüntüsü¹⁴

¹⁴TMA

Görsel 7: Teoman Madra'nın Amiga Bilgisayar ile gerçekleştirdiği üretken sanat tarzındaki bir çalışması¹⁵

Genlock video aygıtını üretim sürecine entegre ederek, video çıktısını harici video kaynaklarıyla senkronize etmek ve birleştirmek için Amiga 1000'i etkili bir şekilde kullanmıştır. Bununla birlikte bu teknolojik olanak, video üretim yeteneklerini de ciddi oranda geliştirmiştir. İş akışında son teknolojiyi kullanma isteği, yaratıcı ve benzersiz üretim grafikleri yaratmasının önünü açmıştır. Madra, yaratıcılık ve teknolojinin birleşimi sayesinde süregelen sanat formlarının sınırlarını aşabilmiş ve izleyicilere büyüleyici görsel deneyimler sunabilmiştir.

Madra'nın Amiga'da yaptığı deneyler, yenilikçi görsel kompozisyonların yaratılmasına yol açmıştır. Çalışmaları, 1970 ve 80li yıllarda teknoloji kullanarak soyutlama tarzında eserler üreten Harold Cohen, Desmond Paul Henry, Charles Csuri, Vera Molnar, Manfred Mohr, Frieder Nake, Jeffrey Shaw, Yoichiro Kawaguchi gibi sanatçıların çalışmalarına biçimsel benzerlikler göstermektedir. Örneğin Vera Molnar, 1960'lardan itibaren algoritmik yöntemlerle geometrik soyutlamalar üretmiş ve bilgisayarı bir "yardımcı beyin" olarak tanımlamıştır¹⁶. Molnar'ın minimal geometrik estetiği daha hesaplı bir formalizme dayanırken, Madra'nın üretiminde rastlantısallık ve görsel yoğunluk daha belirgin bir şekilde öne çıkmaktadır. Benzer şekilde Harold Cohen'in AARON adlı yazılım aracılığıyla geliştirdiği görsel üretim pratiği¹⁷, insan-yapay zekâ iş birliğine dayalı bir süreç yaratırken, Cohen'in yapay zekaya çizim yaptırma çabası ile Madra'nın teknolojiyi doğrudan bir "görsel enstrüman" olarak kullanma anlayışı arasında kavramsal bir fark göze çarpar. Cohen'in hedefi makineyi özerk bir sanatçıya dönüştürmekken, Madra'nın üretiminde insan müdahalesi ve sezgisel yön daha ön plandadır. Bu yönüyle Madra, Cohen'in sistematik ve algoritmik sanat anlayışına biçimsel düzeyde yaklaşıp da yaratım sürecinde performatif bir öğeyi koruyarak farklılaşmaktadır.

¹⁵TMA

¹⁶Vera Molnár, "Toward Aesthetic Guidelines for Paintings with the Aid of a Computer," *Leonardo* 8 (1975), 185-189.

¹⁷Harold Cohen, "What is an image?" *Proceedings of the 6th international joint conference on Artificial intelligence 2* içinde, (San Francisco, CA, USA: Morgan Kaufmann Publishers Inc.,1979), 1028-1057.

Madra'nın yeni teknolojileri sanat pratiğine dahil edilmesi, kariyerinde önemli bir değişime işaret etmiştir. 1980'lerde Teoman Madra, bilgisayar ortamlarında ürettiği sanat eserlerini çeşitli video gösterileri aracılığıyla izleyicilere göstermiştir. Bu eserler, sergilendiği zamanlar için çığır açıcı olmakla birlikte yerel sanat dünyasında mecranın uyanışına ciddi katkılarda bulunmuşlardır. Şunu belirtmek gerekir ki 1990'lı yıllara gelene kadar Türkiye'de medya sanatının bugünkü anlamıyla bir sanat türü olarak yaygın kabul görmediği görülmektedir. Türkiye'deki güncel sanat ortamında yer alan video içeriği kullanan öncü çalışmalar incelendiğinde, video sanatına dair ilk örneklerden birisi olarak Nil Yalter'in 1974'te kaydettiği Başsız Kadın veya Göbek Dansı eseri karşımıza çıkmaktadır.¹⁸ Ancak bu esere kıyasla, Madra'nın eserleri birer video sanatı eserleri olmaktan öte daha çok üretken sanat estetiğine sahip medya sanatı çalışmaları olarak değerlendirilmelidir. Bilgisayar kullanarak sanat eseri üreten erken dönem Türk sanatçılar araştırıldığında ise karşımıza 1939 doğumlu ressam ve heykeltıraş Özcan Onur çıkmaktadır¹⁹. Onur, 1985 yılında Paris'te "Computer DE GRAFE" adlı bir elektronik cihazı resim yapmak amacıyla kullanan bir Türk sanatçısı olarak tanınmıştır. Sanatçının çalışmaları yakından incelendiğinde biçimsel açıdan üretimlerinin, medya sanatının sıklıkla ele aldığı hareketli yapılardan öte resim sanatının bilindik tavrını barındıran, sabit bir içeriğe sahip olduğu gözlemlenmektedir. 90'lar öncesi Türkiye'de bilgisayar temelli medya sanatı çalışmaları araştırıldığında Teoman Madra'nın çalışmalarının bu alanda öncü çalışmalar olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Geleneksel sanatların daha yaygın olduğu bir ortamda Madra, kendini tanınmış bir sanatçı olarak kanıtlamak için çok çaba göstermiştir. Yeni soyut video kompozisyon tekniklerini keşfederken, aynı zamanda daha önce Işık Oyunları'nda yaptığı gibi avangart caz ve elektronik müziğe olan ilgisini de devam ettirmiştir. Mümkün olan her fırsatta multimedya sergileri açmaya devam ederken, bilgisayar tarafından üretilen imgeleri de yavaş yavaş sergilerine entegre etmiştir. 1990'lı yıllarda bilgisayar ve video teknolojilerini kullanarak doğaçlama yoluyla hazırladığı bu tür üretken sanat videoları, VHS, Betamax, miniDV, Hi8 gibi farklı depolama birimlerinde saklanmış biçimlerde ve Teoman Madra arşivi projesi kapsamında dijitalleştirilmiş kayıtlarda yer almaktadır. Türkiye'de öncü bir sanatçı olarak, 1980'lerin sonundan 2000'li yıllara kadar yeni gelişen video teknolojilerini benimseyerek çağdaş müzikle eşleştirilmiş multimedya sergileri düzenlemiştir. Fırat Arapoğlu'nun²⁰ belirttiği gibi, 1970'lerden itibaren Nil Yalter ve Teoman Madra, videonun deneysel işlere dahil edilmesinde erken öncüler olarak kabul edilmektedir.

Madra, 20 Ocak 1991'de, elektronik müzik bestecisi Bülent Arel'in anısına düzenlenen, İstanbul CRR'deki ilk yıllık anma etkinliği kapsamında bir video sanatı çalışması sergilemiştir²¹. Bu eser, Madra'nın edindiği yeni teknolojilerin kullanımı ile ilerlettiği grafik yazılımı aracılığıyla oluşturulmuştur.

1995 yılında, Türkiye Medya Sanatı sahnesi açısından önemli bir olay olan, T.C. Kültür Bakanlığı ve Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi gibi önemli kurumların katkılarının da yer aldığı XAMPLE Disiplinler Arası Sanat sergisi açılmıştır. Edwin Herman tarafından kavramsallaştırılan "XAMPLE" sergisi aslen 1993 yılında Frankfurt'ta başlamıştır. İkinci yinelemesi olan "XAMPLE Disiplinler Arası Sanat", Beral Madra'nın direktörlüğünde 4-22 Nisan 1995 tarihleri arasında İstanbul Atatürk Kültür Merkezi'nde gerçekleşmiştir. Etkinlik boyunca, farklı eğitimlere ve teknik becerilere sahip sanatçılar arasında etkileşimi teşvik eden günlük tartışmalar, performanslar ve iş birliklerine dayalı projeler ortaya konulmuştur. Medya sanatının esas ayırt edici özelliklerinden birisi olan disiplinler arasılığı vurgulayan bu etkinlik sanatseverler tarafından oldukça ilgi görmüştür. Teoman Madra, bu sergi kapsamında içlerinde Zafer Aracagök, Hüseyin Katırcıoğlu,

¹⁸Nurdan Durmaz, "Kapıları Birbirine Eklemlemek: Bir Özgürleşme Mekânı Olarak Harem," *Journal for Women's Studies*, 18(2), (2017), 101-113

¹⁹Ahmet Atan, Bahadır Uçan ve Çağatay Bilsel, "Dijital sanat uygulamaları üzerine bir inceleme," *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 7(26), (2015), 1-14.

²⁰"Videonun Radikal Dili" Fırat Arapoğlu Blog, erişim 4 Temmuz 2024, <https://firatarapoglu.blogspot.com/2010/06/videonun-radikal-dili.html>

²¹Filiz Ali, "Bülent Arel, Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda bir konserle anıldı," *Cumhuriyet*, 30 Ocak 1991.

Angela Melitopoulos, Sabri Özaydın, Aydın Teker ve ZEN gibi sanatçılarındaki olduğu karma bir listede yer alarak eserlerini izleyicilere sunma fırsatı bulmuştur.

3. 1990'lı yılların sonu: İstanbul Tünel'deki Stüdyo Zamanları

1990'lar boyunca Beyoğlu artan bir biçimde çağdaş sanat dünyasının canlı bir cazibe merkezi haline gelmiştir. Özellikle Galata, Tünel, Asmalımescit gibi bölgelerde sanatçı atölyeleri, küçük sanat inisiyatifleri ve bağımsız galeriler ortaya çıkmıştır²². Teoman Madra, 1996 yılında Asmalımescit'te Sofyalı Sokak'ta yer alan Hamson Apartmanı'ndaki sanatçı stüdyosuna taşınmıştır. Bu dönemde canlı müzik performanslarıyla yaptığı iş birlikleri daha da gelişmeye başlamıştır. 1990'ların sonu ve 2000'lerin başı boyunca, bilgisayar ve video ile ürettiği sanat eserlerini Zen, İlhan Erşahin, Islak Köpek, Batur Sönmez ve Siya SiyaBend gibi müzisyen ve müzik topluluklarıyla yaptığı iş birliklerinden doğan canlı multimedya performanslarında sergilemiştir. Bir röportajında çalışmalarını değerlendiren sanatçı, çalışma yöntemini şu özetle açıklamaktadır:

“Rastlantısal kurgu üzerine çalışmalarımı oluşturuyorum. Teknolojiyi sanatla birleştiriyorum. Dijital olanakları kullanarak fotoğrafa yeniden şekil veriyorum. Belli bir senaryo ya da kural olmadan o an istediğim gibi görüntüler oluşturuyorum. Arka planda her zaman bir çağdaş müzik oluyor. Çağdaş müzik derken caz müzikleri demek daha doğru olur. Çalışmalarım için daha çok soyut ve deneysel diyebilirim.”²³

1996-1997 yılları arasında Açık Radyo'da beş ay boyunca "studiominus" adlı modern müzik eserlerine yer verdiği radyo programını hazırlamıştır. 90'ların sonunda, teknoloji ve sanatın kesişimini araştıran, kişisel görüşlerini aktardığı makaleler, tartışmalar, alıntılar ve çeşitli internet-sanatı sitelerine kapsamlı bağlantı listeleri içeren kendi yönettiği internet sitesi newmediakitchen.com'u yayınlamak için çalışmalara başlamıştır. Bu internet sitesi kapsamında Madra, Türkiye'de çağdaş teknolojileri kullanarak ortaya çıkan uygulamaları duyurmak amacıyla kendi üretimlerini ve güncel sergilerini, dünyanın dört bir yanından çağdaşlarından birçok örnekle birlikte sunmuştur. Medya sanatı alanının Türkiye'deki öncülerinden birisi olarak, bu sanatı internet tabanlı bir platformda duyurma, tartışma ve arşivleme arzusunu bu çalışma sayesinde önemli bir ölçüde gerçekleştirebilmiştir. Ayrıca New Media Kitchen (NMK) adını verdiği sanatçı stüdyosunda fotoğraf, video ve net-art olmak üzere sanatsal pratiklerine odaklanan çeşitli atölyeler ve etkinlikler düzenlemiştir.

2000'li yıllar boyunca, 2002'de Goethe Institut'ta “solar2002intermedia” ve Alman Kültür Merkezi'nde Batur Sönmez ile birlikte “Dada-Loop” da dahil olmak üzere multimedya gösterileri (G.8), interaktif sanat, fotoğraf, video ve müzik performansları üretmeye devam etmiştir. Kadıköy Art Alanı'nda 2005'te son dönem işlerinin vinil-inkjet geniş format baskılarını sergilediği ARTALAN II, 2006'da Akdeniz Ülkeleri Festivali ve 2008'de AMBER Festivali katıldığı etkinliklerden başlıcalarıdır.

²²Bora Gürdaş, “1990'larda Türkiye'de Çağdaş Sanat Sergilerinde Mekân ve Tema İlişkisi,” *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 41(1), (2024), 320-331. <https://doi.org/10.32600/huefd.1402902>

²³TMA

Dadaistler Galerî Dürer'e!

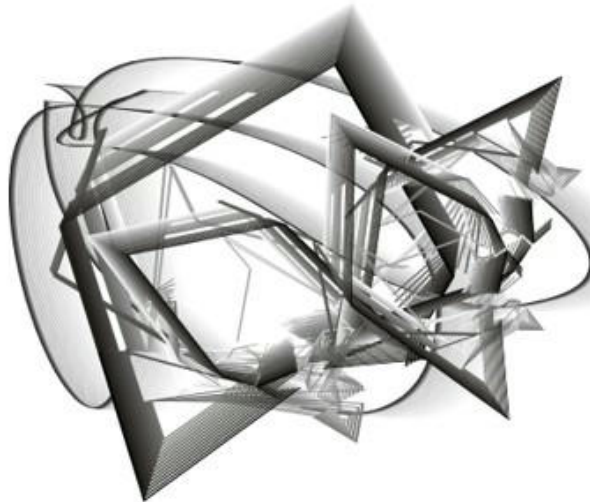
RADİKAL 23/05/2003

İSTANBUL - Teoman Madra ve Batur Sönmez, bugün saat 19.00'da, Alman Kültür Merkezi'nin Tünel'deki Teutonia binası içinde yer alan Galerî Dürer'de bir multimedya ve Dadaloop gösterisi düzenliyor. Sönmez'in 'Atom Media Music', Madra'nın ise 'New Media Kitchen' kavramlarını temel aldıkları gösteride üç adet 55-37 Ekran VCD'li televizyon, projeksiyon makinesi ve Toshiba dizüstü bilgisayarları kullanılacak. Teoman Madra, 1963'ten bu yana soyut fotoğraf, video ve bilgisayar animasyonları yapıyor.
(Kültür Sanat)

Görsel 8: Teoman Madra ve Batur Sönmez'in 2003 yılında yaptıkları multimedya gösterisi²⁴

Teknik açıdan incelendiğinde 2000'li yıllarda Madra'nın yoğun olarak kişisel bilgisayar kullanımına yöneldiği görülmektedir. Bu dönemde bilgisayar ortamında çalışmalarını sıklıkla vektörel çizim olanakları sağlayan Freehand gibi uygulamalarda geliştirmiştir. Çalışmaların odağında önceki dönem üretimlerinde olduğu üzere üretken sanat estetiğinin işlendiği açık bir biçimde görülmektedir (**G.9**). Madra'nın kişisel bilgisayar ortamında çalışmalarını sürdürmesi, gelişen yeni teknolojileri ilerleyen yaşına rağmen ne kadar hızlı ve etkili bir biçimde benimseyebildiğine dair önemli bir bulgudur. Bu dönemdeki eserlerinde önceki dönemlerde olduğu gibi estetik ve teknolojiyi etkin bir şekilde harmanlamayı başarabilmiştir.

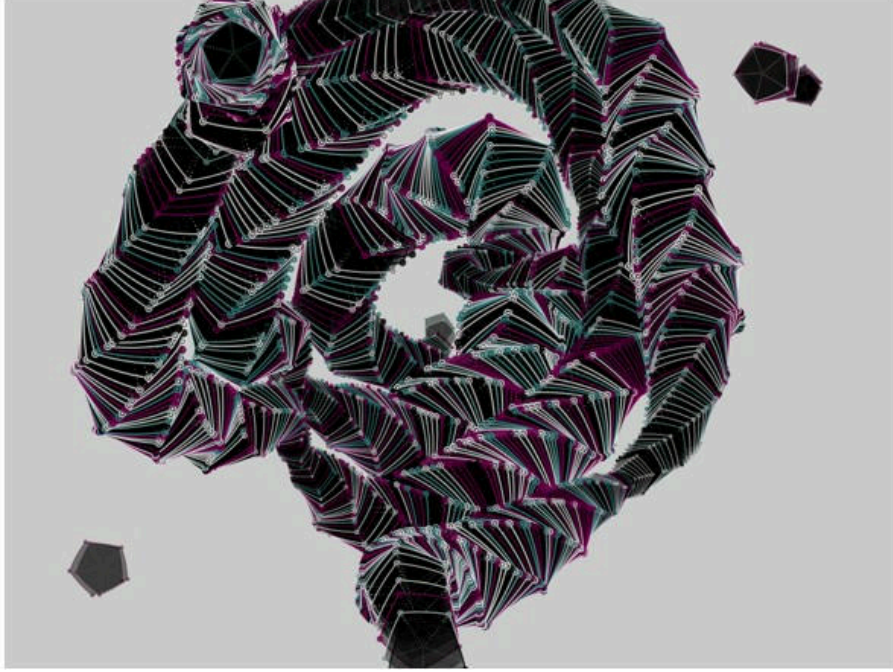

Görsel 9: Teoman Madra'nın Freehand yazılım ortamındaki eser üretimlerinden bir örnek²⁵

²⁴TMA

²⁵TMA

Teoman Madra, 2010'larda iPad'lerin ortaya çıkışıyla birlikte sanatsal pratiğinde bu yeni dokunmatik ekranlı teknolojiyi de kolaylıkla benimsemiştir. Kişisel bilgisayarların ortaya çıkışı gibi, bu da kariyerinde bir başka dönüm noktası olmuştur. Daha önceki “Işık Oyunları” pratiğini yansıtan bu yeni tablet teknolojisi, hareketi ve dinamizmi çalışmalarına daha doğrudan dahil etmesini sağlamıştır (G.10). Bu kez, 1970’lerde Işık Oyunları’nda yaptığı gibi dinlediği müziğe cevaben hareket edip karşısında etki oluşturduğu şey bir kamera lensi değildir. Bunun yerine, müziği dinlerken elini ve parmaklarını doğrudan bu yeni dijital tuval üzerinde hareket ettirmektedir. Gelişmekte olan bu yeni teknolojiyi kullanarak dijital tabanlı ve üretken sanat estetiğine sahip geometrik eserler yaratmıştır.

Görsel 10: Teoman Madra’nın iPad ile eser üretimlerinden bir örnek²⁶

Teoman Madra arşivde bulunan şu yazıda, sanatsal vizyonunu kendi kaleminden yansıtmaktadır:

“Doğaçlama soyut tasarımlar ve ikonlar yaratmak için çeşitli kamera teknolojileri ve bilgisayar grafikleriyle denemeler yapıyorum, ancak bilgisayarlı kamera ve bilgisayarın talimatlarına boyun eğmemeye çalışıyorum. 60’lı yıllardan beri soyut fotoğraf üzerine çalıştığım için izleyicinin tepkisini gözlemledim ve anlatı içermeyen görüntülerin birey üzerinde çok olumlu bir psikolojik etkisi olduğunu biliyorum. Müzik, görüntü, estetik bilgi ve hafızayı birleştirdiği için aslında tam bir sanat formu olan sinestezi ortamı, izleyicinin kendini eserin ayrılmaz bir parçası olarak hissetme yönündeki gizli arzusunu yerine getiriyor.

İnternet ve bilgisayar olanakları bireysel yaratıcılığa geniş bir evren açmış, sanat yapımı ve dağıtımına katılımı demokratikleştirmiştir. Bununla birlikte, yüksek sanat ile popüler sanat arasındaki çizgiyi de bulanıklaştırdı; kitsch gerçek sanata karıştı. Sürekli gelişen teknolojiyle yaratılan her görüntü sanat değildir! Gerçek sanat eserini tanımanın tek yolu, eserin fikir ve konseptindeki sosyo-politik ve kültürel niyetleri ve Modernizm ve Post-modernizm ile olan estetik ve kavramsal bağlantılarını bulmaktır. Teknolojiyle sanat yapmanın diğer bir yönü de esere beş duyunun tümüyle, yani performatif güçle ya da güçlü bir öznellik ile yatırım yapmaktır; teknolojinin katılığıyla ancak bu doğuştan gelen güç başa çıkabilir.”²⁷

²⁶TMA

Teoman Madra'nın bu sözleri, onun teknolojiyle kurduğu eleştirel ve bilinçli ilişkiyi açıkça ortaya koymaktadır. Sinestezi kavramına yaptığı gönderme, çokduyulu bir estetik deneyim yaratma arzusunu yansıtmaktadır. Teknolojinin sanatı demokratikleştirmesini olumlu bulan Madra, aynı zamanda bu gelişmenin niteliksel ayrımları bulanıklaştırmasından rahatsızlık duymaktadır. Bu tutum, onun sanatın sadece teknik değil, düşünsel ve estetik temellere dayanması gerektiğine inandığını göstermektedir. Beş duyunun ve güçlü bir özelliğin sanat üretimindeki rolünü vurgulaması ise Madra'nın beden ve hissin sanatla ilişkisini ön plana çıkardığını göstermektedir.

Sonuç

Madra'nın on yıllar boyunca, bir aksiyon ressamını andıran bir biçimde soyut fotoğrafçılık yoluyla performatif bir yaklaşım yaratması, avangart caz müziği eşliğinde multimedya sergileri ve gösterileri düzenlemesi, erken dönem bilgisayar teknolojileriyle üretken video işleri üretmesi, radyo programları sunması ve newmediakitchen.com internet sitesiyle net-art ve dijital kültür alanlarına girmesi gibi süreçler ele alındığında sanatçının Türkiye Medya Sanatı sahnesinde önemli bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Buna rağmen Madra hakkında kaleme alınmış literatürün son derece sınırlı olduğu gözlemlenmektedir. Ekmel Ertan, Türkiye'nin yakın tarihinde yer alan yerli sanatçıları derlediği Dijital Sonrası Tarihçeler: Türkiye'de Yeni Medya Sanatı isimli 2015 tarihli yazısında "Teoman Madra'nın da dönemin elektronik müzik bestecileri ile ilgilendiğini, iletişimi olduğunu ve Mimaroğlu'nun müziğine görselleriyle eşlik ettiğinin bilindiğinden" bahsetmektedir²⁸. Rahşan Toptaş ise Türkiye'de Dijital Sanat, Sanatçıları ve Eserleri Hakkında Bir Araştırma isimli makalesinde dijital sanat alanında eser veren sanatçılardan bahsederken Teoman Madra'yı anmaktadır²⁹. 2024 tarihinde yayınlanan "Multimedya sanatının korunmasına sanatsal, küratöryel ve tarihselci yaklaşım: Teoman Madra arşiv çalışması" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında Teoman Madra'nın 1960-2000 yılları arasındaki çalışmaları incelenerek Türkiye'de medya sanatının gelişimi ve teknolojik sanat eserlerinin korunmasına dair çeşitli yöntemler ele alınmaktadır³⁰. Sonuç olarak öyle gözükmektedir ki bu makale ve yukarıda adı geçen benzer yayınlar Teoman Madra'nın çalışmalarına günümüzde değer verilmesi ve Türkiye Medya Sanatı Tarihi'nin içerik kazanabilmesi açısından son derece öneme sahiptir.

Madra'nın teknoloji, sanat ve müzik arasında yeni bağlantılar kurmaya olan bağlılığı, yalnızca ilham verici olmakla kalmayıp aynı zamanda ortaya çıkan medya teknolojilerine dair sanatsal yaklaşımı da zamanının ötesinde bir kıymete ve vizyona sahiptir. Teoman Madra, medya sanatı alanındaki yenilikçi ve çığır açan çalışmaları ile, Türkiye Medya Sanatı sahnesinde öncü bir isim olarak tarihte yerini almaktadır. Onun eserleri, farklı disiplinleri bir araya getiren yaratıcı bir diyalog oluşturmuş ve bu alanda çalışan birçok sanatçıya da ilham kaynağı olmuştur. Bu nedenle, Madra'nın mirasının daha geniş kitlelere tanıtılması ve sanatsal arşivlerin korunması, Türkiye Medya sanatı kültürel belleğinin anlaşılabilmesi açısından büyük bir önem arz etmektedir.

²⁷TMA

²⁸"Dijital Sonrası Tarihçeler: Türkiye'de Yeni Medya Sanatı" - Ekmel Ertan, erişim 5 Aralık 2024, <https://forumist.com/dijital-sonrasi-tarihceler-turkiyede-yeni-medya-sanati/>.

²⁹Rahşan Toptaş, "Türkiye'de Dijital Sanat, Sanatçıları ve Eserleri Hakkında Bir Araştırma", *STAR Sanat ve Tasarım Araştırmaları Dergisi*, (2022), 170-186.

³⁰Begüm Çelik, "Multimedya Sanatının Korunmasına Sanatsal, Küratöryel ve Tarihselci yaklaşım: Teoman Madra Arşiv Çalışması" (Yüksek Lisans tezi, Sabancı Üniversitesi, 2024), 5.

Hakem Değerlendirmesi	Dış bağımsız.
Yazar Katkısı	Çalışma Konsepti/Tasarım- B.Ç., S.A.; Veri Toplama- B.Ç., S.A.; Veri Analizi/Yorumlama- B.Ç., S.A.; Yazı Taslağı- B.Ç., S.A.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- B.Ç., S.A.; Son Onay ve Sorumluluk- B.Ç., S.A.
Çıkar Çatışması	Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.
Finansal Destek	Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer Review	Externally peer-reviewed.
Author Contributions	Conception/Design of Study- B.Ç., S.A.; Data Acquisition- B.Ç., S.A.; Data Analysis/Interpretation- B.Ç., S.A.; Drafting Manuscript- B.Ç., S.A.; Critical Revision of Manuscript- B.Ç., S.A.; Final Approval and Accountability- B.Ç., S.A.
Conflict of Interest	The authors have no conflict of interest to declare.
Grant Support	The authors declared that this study has received no financial support.

Yazar Bilgileri	Begüm Çelik
Author Details	¹ Sabancı Üniversitesi, Görsel Sanatlar ve Görsel İletişim Tasarımı, Orhanlı, İstanbul, Türkiye 0000-0003-2082-2047 begumcelik@sabanciuniv.edu
	Selçuk Artut
	¹ Sabancı Üniversitesi, Görsel Sanatlar ve Görsel İletişim Tasarımı, Orhanlı, İstanbul, Türkiye 0000-0001-7323-7234

Kaynakça | References

- Ali, Filiz. "Bülent Arel, Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda bir konserle anıldı." *Cumhuriyet*, 30 Ocak 1991.
- Arapoğlu, Fırat. "Videonun Radikal Dili." Erişim 4 Temmuz 2024. <https://fıratarapoglu.blogspot.com/2010/06/videonun-radikal-dili.html>
- Atan, A., Uçan, B., & Bilsel, Ç. "Dijital sanat uygulamaları üzerine bir inceleme." *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 2015. doi: 10.17932/IAU.IAUD.m.13091352.2015.7/26.1-14
- Cohen, Harold. "What is an image?" *Proceedings of the 6th international joint conference on Artificial intelligence 2*, içinde 1028-1057. San Francisco, CA, USA: Morgan Kaufmann Publishers Inc., 1979.
- Çelik, Begüm. "Multimedya sanatının korunmasına sanatsal, küratöryel ve tarihselci yaklaşım: Teoman Madra arşiv çalışması." Yüksek Lisans tezi, Sabancı Üniversitesi, 2024.
- Ertan, Ekmel. "Dijital Sonrası Tarihçeler: Türkiye'de Yeni Medya Sanatı." Erişim 5 Aralık 2024. <https://forumist.com/dijital-sonrasi-tarihceler-turkiyede-yeni-medya-sanati/>.
- Gürdaş, Bora. "1990'larda Türkiye'de Çağdaş Sanat Sergilerinde Mekân ve Tema ilişkisi," *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 41(1) (2024): 320-331. <https://doi.org/10.32600/huefd.1402902>
- Higgins, Dick. "Intermedia," *Something Else Newsletter*, vol. 1, no. 1, (1966).
- Huhtamo, Erkki, ve Jussi Parikka *Media archaeology: Approaches, applications, and implications*. Univ of California Press, 2011
- Molnár, Vera. "Toward Aesthetic Guidelines for Paintings with the Aid of a Computer," *Leonardo* 8 (1975): 185-189.
- Teoman Madra Arşivi (TMA): Arşiv çalışmaları Doç. Dr. Selçuk Artut tarafından yürütülmektedir.
- Toptaş, Rahşan. "Türkiye'de Dijital Sanat, Sanatçıları ve Eserleri Hakkında Bir Araştırma," *STAR Sanat ve Tasarım Araştırmaları Dergisi* 3-5 (2022): 170-186.
- Zielinski, S. *Deep Time of the Media: Toward an Archaeology of Hearing and Seeing by Technical Means*. MIT Press, 2006.

